

Ks. KRZYSZTOF DREWS

Gdańskie Seminarium Duchowne

Kapłan sługa Eucharystii a jego niedyspozycyjność duchowa

Streszczenie: Tematem artykułu jest kapłaństwo Nowego Przymierza, wywodzące się od Jezusa Chrystusa, który w swoich Boskich planach pragnął, aby misja przekazana apostołom trwała aż do końca świata. Kapłan został tutaj ukazany jako sługa Eucharystii, która domaga się od niego odpowiedzi godnej daru i ofiary. Jest nią pełny i wielkoduszny dar z siebie, który znajduje swój wyraz w wiernym dążeniu do doskonałej miłości Boga i bliźniego. Zostało postawione także pytanie odnośnie kapłana, który ma sprawować Mszę św., a jest w stanie grzechu ciężkiego. Ukazano, że współlistnieją dwa warunki, które będą wskazywać, że w danym momencie nie obowiązuje spowiedź tego kapłana, który ma na sumieniu grzech ciężki, a mianowicie: brak spowiednika i jednocześnie konieczność sprawowania Mszy św.

Słowa kluczowe: apostoł, biskup, diakon, eucharystia, grzech, Jezus Chrystus, kapłaństwo, Kościół, prezbiter, sakrament

1. Wstęp

Jezus Chrystus jest Jedynym i Najwyższym Kapłanem – Jego kapłaństwo jest źródłem dla każdego ochrzczonego, mającego udział w kapłaństwie powszechnym. Jest On również wzorem i początkiem kapłaństwa wpływającego z sakramentu święceń, zwanego służebnym bądź hierarchicznym. Istotą misji kapłańskiej jest przedłużanie obecności Chrystusa, Jedynego i Najwyższego Pasterza, by przede wszystkim uświęcać lud sobie powierzony¹. Kapłan jako ten, który ma prowadzić innych do zbawienia, sam nieustannie powinien dążyć do świętości poprzez wierność Chrystusowi i osobistą pobożność, mającą swoje źródło i szczyt w Eucharystii². Musi on pamiętać, że wierni mają swoje prawo

¹ Zob. Jan Paweł II, *Adhortacja posynodalna o formacji kapłanów we współczesnym świecie* „*Pastores dabo vobis*”, Wrocław 1995, s. 15.

² Zob. Jan Paweł II, *Encyklika o Eucharystii w życiu Kościoła* „*Ecclesia de Eucharistia*”, Kraków 2003, s. 31.

do tego, by w nim szukać autentycznego świadka Chrystusa. Wielu jest dziś księży, którzy swoim życiem wskazują innym drogę do Boga.

Jednak co powinien uczynić kapłan, gdy zderzy się z tragiczną rzeczywistością swojej słabej natury? Odpowiedź jest prosta: dla niego, tak samo jak dla każdego człowieka, pozostaje jedna droga – osobiste nawrócenie. Ta wewnętrzna przemiana odbywa się również w sercu człowieka, który jest zarazem szafarzem największej świętości – samego Jezusa Chrystusa. Wymaga to wielkiej siły, by móc odwrócić się od tego, co stanowi *profanum*, a zwrócić się do Tego, który jest *Sacrum*, pamiętając za św. Pawłem, że z Boga jest owa przeogromna moc, a nie z nas (por. 2 Kor 4, 7).

2. Terminologia

Już od najdawniejszych czasów w różnych społecznościach, zależnie od stopnia rozwoju kulturowego i zróżnicowania społecznego oraz istnienia organizacji specyficznie religijnych, można było spotkać kapłanów spełniających funkcje rytualne i ofiarnicze. Służyli oni zazwyczaj w świątyni jerozolimskiej, jak w wypadku kapłanów żydowskich, lub w świątyniach poświęconych innym bogom³. Mówiąc o kapłaństwie Nowego Przymierza, nie sposób nie wyjść od znaczenia kapłaństwa Starego Przymierza. Osoba przeznaczona do pełnienia kultu Bożego była określana hebrajską nazwą *kohen* (pokrewna arab. *kahin* – „widzący”, „wróżbita”; LXX – *hierus*, Vg – *sacerdos*)⁴. Oprócz dbania o świątynię (por. Kpł 12, 6–8), leczenia chorych (por. Kpł 14, 2–7), czy też zajmowania się sprawami sądowniczymi (por. Pwt 17, 9. 12; Ez 15, 1. 24) składanie ofiar było głównym obowiązkiem kapłanów żydowskich i zawsze łączyło się z ich osobistą świętością, co symbolizowały specjalne szaty (por. Lb 27, 21; Ez 44, 15–16)⁵. Funkcje kapłańskie mogli spełniać tylko ci, którzy należeli do rodu kapłańskiego („Ty zaś rozkaż bratu twemu Aaronowi i jego synom, wybranym spośród Izraelitów, zbliżyć się do ciebie, aby Mi służyli jako kapłani: Aaron i Nadab, Abihu, Eleazar i Itamar, synowie Aarona” Wj 28, 1) oraz nie mieli żadnej wady ciała. Z tego powodu wykluczeni byli na przykład: garbaci, chromi, ślepi (por. Kpł 21, 17–23). Praktyka nieskazitelności i czystości zewnętrznej miała jeszcze bardziej ukazać, że doskonałość fizyczna człowieka jest symbolem doskonałego stanu duszy, jaki miał charakteryzować kapłana, który w sposób szczególny został wezwany przez Boga słowami: „Bądźcie świętymi, bo Ja jestem święty, Pan, Bóg wasz!” (Wj 19, 2b).

Kapłaństwo Nowego Przymierza wywodzi się od Jezusa Chrystusa, który powołał Apostołów, by głosili Ewangelię i stali się pasterzami tych, którzy

³ Zob. L. H. Schiffman, *Kapłani*, w: *Encyklopedia Biblijna*, red. P. J. Achtemeier, Warszawa 1999, s. 508.

⁴ Zob. R. Dziura, *Kapłaństwo*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 8, red. B. Migut, Lublin 2000, k. 713.

⁵ Zob. L. H. Schiffman, dz. cyt., s. 510; M. Zakrzewska, *Choroba – zło dotykające człowieka*, w: *Biblia a medycyna*, red. B. Pawlaczyk, Poznań 2007, s. 20–24.

w Niego uwierzą. Jezus Chrystus w swoich boskich planach pragnął, aby misja przekazana apostołom trwała aż do końca świata (por. Mt 28, 20), a jego nauka była głoszona w każdym czasie. Stąd apostołowie zatroszczyli się o następców⁶. W Dziejach Apostolskich możemy znaleźć świadectwo, jak żyły pierwsze wspólnoty Kościoła: „Trwali oni w nauce Apostołów i we wspólnocie, w łamaniu chleba i w modlitwach” (Dz 2, 42). W tych wspólnotach Apostołowie spełniali role: pasterzowania – kierownictwa, troski o wspólnotę, sprawowania Eucharystii – przewodniczenia „łamaniu chleba” oraz funkcję nauczania. Z biegiem czasu wspólnoty wierzących powiększały się. Pojawiła się konieczność wyznaczenia tych, którzy mieli się zajmować potrzebami innych, a w szczególności jałmużną. Wybrano zatem mężów, nad którymi apostołowie modlili się i wkładając na nich ręce ustanowili ich diakonami (por. Dz 6, 6). Z kolei św. Paweł zakładając nowe wspólnoty poprzez „włożenie rąk” ustanawiał „starszych” (gr. *presbyteroi*) – prezbiterów lub „dozorujących” (gr. *episkopoi*) – biskupów (por. Dz 20, 28). Zatem następcy apostołów, biskupi i prezbiterzy mieli w Kościele do spełnienia szczególne zadania. W imieniu Jezusa Chrystusa mieli głosić Jego ewangelię, ponawiać w Eucharystii to, co uczynił Jezus w czasie Ostatniej Wieczerzy, odpuszczać grzechy i czuwać nad powierzoną im pieczy owczarnią, diakoni zaś mieli im pomagać w niektórych funkcjach⁷.

Funkcje biskupa i prezbitera określa się w Kościele jako kapłańskie, a obrzęd ich powierzania nazywa się święceniami kapłańskimi⁸. Nowy Testament termin „kapłan” odnosi jedynie do Jezusa Chrystusa (por. Hbr). Nazwę tę w stosunku do sprawujących pamiętkę Ostatniej Wieczerzy zaczęto używać dopiero w końcu II w., nawiązując do religii żydowskiej oraz pogańskiej, które miały swoich kapłanów⁹. Doktryna o posłudze kapłańskiej rozwijała się przez wieki w Kościele, który przyznał jej funkcje sakramentalno-liturgiczne, wyróżniając jej szczególne elementy, jak sprawowanie Eucharystii, sakramentalne odpuszczanie grzechów oraz głoszenie Ewangelii¹⁰. Sobór Watykański II mówił o kapłaństwie wszystkich ochrzczonych, o kapłaństwie wspólnym, odróżniając od niego kapłaństwo posługi, czyli kapłaństwo biskupa bądź prezbitera (diakoniat nie jest nazywany w tradycji chrześcijańskiej kapłaństwem)¹¹.

⁶ Zob. K. Drews, *Posługa biskupa we współczesnym Kościele*, „Studia Gdańskie” 25(2009), s. 36.

⁷ Zob. Sobór Watykański II, *Dekret o posłudze i życiu kapłanów „Presbyterorum ordinis”*, 4–5.

⁸ A. Zuberbier, *Kapłaństwo posługi*, w: *Słownik teologiczny*, red. A. Zuberbier, Katowice 1998, s. 228; Obrzędy, w czasie których ustanawia się świętą hierarchię – biskupów, prezbiterów i diakonów, nazywa się obrzędami święceń (zob. Sobór Watykański II, *Konstytucja o liturgii świętej „Sacrosanctum Concilium”*, 25; Paweł VI, *Konstytucja Apostolska zatwierdzająca nowe obrzędy święceń diakona, prezbitera i biskupa*, Rzym 1968, w: *Pontyfikał Rzymski, Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów*, wyd. 2 wzorcowe, Katowice 1999, s. 9.

⁹ A. Zuberbier, dz. cyt., s. 228–229.

¹⁰ S. Nagy, *Prezbiter*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. M. Rusecki, Kraków 2002, s. 970.

¹¹ Zob. Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”*, 35; Sobór Watykański II, *Dekret o posłudze i życiu kapłanów...*, 2.

3. Kapłan – sługa Eucharystii

Według Tradycji to właśnie kapłan może przewodniczyć Mszy św. i ważnie dokonywać istotnych sakramentalnych czynności. Stał się bowiem uczestnikiem otrzymanego urzędu, zarezerwowanej mu władzy odnawiania w misterium Eucharystii tego, co Chrystus uczynił w czasie Ostatniej Wieczerzy. Dlatego też w „Mszałe Rzymskim” jest zapisane, że wyłącznie kapłan wymawia słowa modlitwy eucharystycznej, by w osobie Chrystusa sprawować Ofiarę Eucharystyczną¹².

W swym mesjańskim posłannictwie Chrystus stał się kapłanem Nowego i Wiecznego Przymierza z Bogiem poprzez swoją własną Ofiarę. Złożył ją Ojcu z siebie samego, ze swego życia i śmierci; z ciała, które na krzyżu zostało za nas „wydane”, z krwi, która „została przelana za grzechy świata”. Swoją własną Ofiarę w przeddzień męki Chrystus ustanowił Najświętszym Sakramentem Kościoła. Funkcję szafarzy tego Sakramentu zlecił Apostołom oraz wszystkim, którym Apostołowie przekazują ją z pokolenie na pokolenie: „To czyńcie na moją pamiątkę”. Kapłan jest więc szafarzem tajemnic Bożych, a w szczególności tej największej – Eucharystii¹³. Włączony w Chrystusa – Kapłana przez sakrament święceń, wypełnia Jego wezwanie: „Czyńcie to na moja pamiątkę”, stając się tym samym sługą Eucharystii¹⁴.

Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego zwraca uwagę, że udzielenie sakramentu święceń powinno być połączone z Mszą św. Wskazuje w ten sposób na szczególny i wyjątkowy związek tego sakramentu z Eucharystią¹⁵. Mówiąc do kapłanów o Eucharystii, Jan Paweł II podkreślił, że biskupi i kapłani są niejako „z niej” i „dla niej”, i są „za nią” w sposób szczególny odpowiedzialni, ażeby „przez nią” budować i ożywiać siebie samych, by składać duchowe ofiary¹⁶. Miejsce kapłana w Kościele wyznacza jego powołanie do posługi eucharystycznej. Słowa z obrzędów święceń potwierdzają, że Eucharystia jest racją bytu sakramentu kapłaństwa, a także kierunkiem życia kapłana¹⁷.

¹² Zob. *Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego*, w: *Mszał Rzymski dla diecezji polskich*, wyd. 2 poszerzone, Poznań 2010, 29. 78; Jan Paweł II, *Encyklika o Eucharystii...*, 28.

¹³ Zob. Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św. połączonej z udzieleniem święceń kapłańskich*, Lublin 9.06.1987, w: *Jan Paweł II. Pielgrzymki do Ojczyzny. Przemówienia homilie*, Kraków 2005, s. 411.

¹⁴ Zob. Jan Paweł II, *Encyklika o Eucharystii...*, 29; Jan Paweł II, *Rozważanie przed modlitwą Anioł Pański*, Wrocław 31.05.1997, w: *Jan Paweł II. Pielgrzymki do Ojczyzny. Przemówienia homilie*, Kraków 2005, s. 885.

¹⁵ *Wprowadzenie Ogólne*, w: *Pontyfikał Rzymski, Obrzędy święceń...*, n. 9.

¹⁶ Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek „Tajemnica i kult Eucharystii”* (24.02.1980), w: *Listy Ojca Świętego Jana Pawła II do wszystkich kapłanów Kościoła na Wielki Czwartek (1979-1998)*, Kraków 1999, n. 2.

¹⁷ „Przyjmij dary ludu świętego, które masz ofiarować Bogu. Rozważaj, co będziesz czynić, naśladuj to, czego będziesz dokonywać, i prowadź życie zgodne z tajemnicą Pańskiego krzyża” (*Pontyfikał Rzymski, Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów*, wyd. II wzorcowe, Katowice 1999, s. 135).

Eucharystia zatem w sposób najdoskonalszy wyraża sens i prawdę powołania kapłańskiego. Będąc zaś ofiarą i darem, domaga się odpowiedzi godnej daru i ofiary. Jest nią pełny i wielkoduszny dar z siebie, który znajduje swój wyraz w wiernym dążeniu do miłości doskonałej Boga i bliźniego, a w konsekwencji do głoszenia orędzia zbawienia¹⁸.

Chrystus, zawierając kapłanom pamiątkę swojej Ofiary i czyniąc ich także uczestnikami swojego kapłaństwa, przez ich ręce przekazuje własną Ofiarę Kościołowi po wszystkie czasy. Pomiedzy ofiarą a kapłanem istnieje ścisły i nierozzerwalny związek. Kapłan, który składa Chrystusową Ofiarę, musi mieć udział w Jego kapłaństwie. Dlatego też powołanie do pełnienia tej posługi jest powołaniem do składania Chrystusowej Ofiary mocą uczestniczenia w Jego kapłaństwie – *in persona Christi*¹⁹.

Ksiądz poprzez sakrament święceń jest powołany do szczególnej służby Ludowi Bożemu, do działania *in persona Christi*. Co więcej, kapłaństwo rodzi się na gruncie kapłaństwa powszechnego, które jest w człowieku na mocy chrztu i bierzmowania, a poprzez apostołską posługę biskupa staje się nowym sakramentem. Dotykamy tutaj istotnego rozróżnienia, mianowicie: każdy chrześcijanin jest *alter Christus* przede wszystkim z racji chrztu, który zanurza w życiodajnej śmierci Chrystusa. Natomiast kapłan, sprawując codziennie Mszę świętą, działa *in persona Christi*; a to działanie oznacza dla niego, by żył jak Chrystus²⁰.

Kapłan ma być sługą. Służba, którą ma podjąć, jest tą samą, którą Chrystus przekazał Apostołom w Wieczerniku. Polega ona na ożywianiu w różnych wspólnotach Ludu Bożego świadomości „powszechnego kapłaństwa” – będącego również królewskim kapłaństwem – wyrażającego się w składaniu „duchowych ofiar” temu Bogu, któremu „służyć” znaczy „królować”²¹.

Chrystus, zanim oddał samego siebie „na okup za wielu”, ustanowił królewskie kapłaństwo Ludu Bożego. W sposób szczególny zostało ustanowione z woli Bożej posłannictwo kapłanów, które wszczepione i zrodzone z kapłaństwa Chrystusowego ma na celu wprowadzenie człowieka do wieczności, radości i chwały. Ksiądz jest więc przeznaczony do liturgicznego, skutecznego transformowania rzeczywistości przemijającej w rzeczywistość wolną, Bożą. Stąd łatwo można wywnioskować, że kapłan jest sługą Eucharystii w wymiarze dokonywania czynu Chrystusa, w którym Syn Boży przedstawia Ojcu swojemu

¹⁸ Zob. Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św...*, s. 413.

¹⁹ Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek „Przypatrzmy się, bracia, powołaniu naszemu”* (17.03.1996), w: *Listy Ojca Świętego Jana Pawła II do wszystkich kapłanów Kościoła na Wielki Czwartek (1979–1998)*, Kraków 1999, n. 4.

²⁰ Katechizm Kościoła Katolickiego podkreśla, że „dzięki specjalnej łasce Ducha Świętego przyjmujący Sakrament święceń upodabnia się do Chrystusa Kapłana, Nauczyciela i Pasterza, staje się Jego sługą i Jego narzędziem, dla Jego Kościoła” (KKK 1581.1585).

²¹ Zob. Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele...*, 36; Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek „Tożsamość kapłana”* (10.03.1991), w: *Listy Ojca Świętego Jana Pawła II do wszystkich kapłanów Kościoła na Wielki Czwartek (1979–1998)*, Kraków 1999, s. 3.

wszystkie dobra przez Niego ustawicznie stwarzane, aby On je uświęcał, ożywiał, błogosławił i udzielał ich Ludowi Bożemu²². Pozycja kapłana, który jest dziedzicem kapłaństwa Chrystusowego, sama w sobie nie jest wystarczająca, jeżeli nie jest on otoczony Ludem Bożym. Dla niego bowiem jest przeznaczony na wzór Chrystusa²³.

4. Niedyspozycyjność duchowa kapłana

Sobór Watykański II jeszcze raz przypomniał, że Chrystus uczynił kapłanów, a także diakonów, uczestnikami swego uświęcenia i posłannictwa²⁴. „Bóg, który sam jest Świętym i Uświęcicielem, chciał przybrać sobie ludzi, którzy by jako Jego sprzymierzeńcy i pomocnicy służyli pokornie dziełu uświęcania”²⁵. To powołanie do uświęcania innych, o którym mówi sobór, jest bardzo ściśle powiązane z osobistą świętością każdego kapłana, do której ma on obowiązek dążyć²⁶. Kapłani ze względów bardzo szczególnych mają zdobywać doskonałość, gdyż zostali w nowy sposób poświęceni Bogu przez sakrament kapłaństwa, dzięki któremu mogą stać się „żywymi narzędziami Chrystusa – Kapłana i działać w imię i osobie samego Chrystusa (*in persona Christi*)”²⁷. Ksiądz powinien pamiętać, że wierni mają swoiste prawo do tego, by w szukać w nim człowieka Bożego, który zna Boga. Dlatego też winien się nauczyć rozwijać w sobie życie duchowe oparte na przyjaźni z Jezusem Chrystusem²⁸. II Polski Synod Plenarny w ramach osobistego programu życia duchowego na pierwszym miejscu wymienia codzienne pobożne sprawowanie przez kapłana Eucharystii²⁹. W niej jest zakorzenione całe kapłaństwo, dlatego każdy ksiądz powinien troszczyć się o to, by jego miłość pasterska codziennie z niej wypływała³⁰. Wymaga to od kapłana wielkiej pokory, z jaką powinien sprawować Eucharystię, nie wynosząc na pierwszy plan siebie samego, ale Chrystusa³¹.

²² Zob. Pierwsza Modlitwa Eucharystyczna, czyli Kanon Rzymski, w: *Mszał Rzymski dla diecezji polskich*, wyd. II poszerzone, Poznań 2010, s. 311*.

²³ Zob. J. Lewandowski, *Eucharystia Sakrament osoby i wspólnoty*, Warszawa 1988, s. 23.

²⁴ Zob. Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele...*, n. 28.

²⁵ Zob. Sobór Watykański II, *Konstytucja o liturgii świętej...*, n. 5.

²⁶ Zob. Jan Paweł II, *Adhortacja Apostolska o formacji kapłanów we współczesnym świecie...*, n. 20.

²⁷ *Tamże*.

²⁸ Zob. II Polski Synod Plenarny (1991–1999), *Kapłaństwo i życie konsekrowane jako Wspólnota życia z Chrystusem, Kapłaństwo i życie konsekrowane „Tertio millennio adveniente”*, Poznań 2001, n. 67–68; Kongregacja ds. Duchowieństwa, *List z okazji Światowego Dnia Modlitwy o Uświęcenie Kapłanów, Kapłan żyjący Słowem Bożym powszechnym świadkiem miłości Chrystusa*, Tarnów 2007, s. 4.

²⁹ Zob. *tamże*, s. 68.

³⁰ Zob. Jan Paweł II, *Encyklika o Eucharystii...*, n. 32.

³¹ Benedykt XVI, *Adhortacja o Eucharystii, źródle i szczycie życia i misji Kościoła „Sacramentum caritatis”*, Kraków 2007, n. 23.

Niestety, życie pokazuje, że kapłan, jak każdy człowiek, podlega pokusom i im również ulega. Stawiane są zatem pytania znane Kościołowi nie od dziś, bowiem podobne były już stawiane na Soborze Trydenckim, a nawet wcześniej. Zastanawiano się wówczas, czy sakramenty sprawowane na przykład przez pijaka, mordercę czy cudzołożnika były ważne. Odpowiedź, chociażby Soboru Trydenckiego, brzmiała tak: „Jeśliby ktoś twierdził, że szafarz będący w grzechu ciężkim, choćby zachował wszystko, co do dokonania i udzielania sakramentu jest istotne, nie sprawuje sakramentu ani go nie udziela – niech będzie wyłączony ze społeczności wiernych”³². Nas interesuje pytanie: co ma uczynić kapłan będący w stanie grzechu ciężkiego, który ma celebrować Mszę św.? Zanim odpowiemy na to pytanie musimy najpierw ukazać, co obowiązuje wszystkich katolików odnośnie przyjmowania komunii św.

Każdy, kto pragnie przyjąć Ciało Chrystusa, powinien najpierw zbadać samego siebie. Dotyczy to w szczególności kapłana, który ma celebrować mszę św. Zgodnie ze zwyczajem Kościoła, kto ma świadomość grzechu ciężkiego, nie powinien przyjmować Ciała Pańskiego bez uprzedniego odbycia spowiedzi sakramentalnej³³. Do osiągnięcia owoców Eucharystii wymagana jest wolność od grzechu ciężkiego. Wynika to z charakteru Komunii św. jako sakramentu żywych i pokarmu, który daje się żywym, a nie umarłym duchowo. Wolność od grzechu powszedniego, a raczej od przywiązania do takiego grzechu, nie tyle jest wymagana, ile bardzo użyteczna do osiągnięcia większych łask. Wspomina o tym Sobór Trydencki, powołując się na św. Pawła: „Kto bowiem spożywa i pije, nie zważając na Ciało [Pańskie], wyrok sobie spożywa i pije” (1 Kor 11, 29). Tenże sobór przestrzega też kapłanów, aby mając możliwość spowiedzi w grzechu ciężkim nie szli do ołtarza³⁴.

Do godnego przyjęcia Komunii św. nie wystarcza żal doskonały. Jeśli ktoś jest świadomy popełnionego grzechu ciężkiego wymagana jest sakramentalna spowiedź, chyba że brak jest spowiednika i zachodzi konieczność komunikowania czy celebrowania³⁵. W takim wypadku przyjmujący komunię lub kapłan, który ma odprawiać mszę św., winien wzbudzić akt żalu doskonałego, jeśli posiada mocne postanowienie przystąpienia do spowiedzi sakramentalnej, gdy tylko będzie to możliwe³⁶.

³² Sobór Trydencki, *Dekret o sakramentach*, 3 marca 1547, *Kanony o sakramentach w ogólności*, kan. 12, w: *Breviarum fidei*, red. I. Bokwa, Poznań 2007, s. 207.

³³ KPK, 916.

³⁴ Sobór Trydencki, *Dekret o sakramencie Eucharystii*, 11 października 1551, rozdz. VII, *Przygotowanie potrzebne do godnego przyjmowania świętej Eucharystii*, w: *Breviarum fidei*, red. I. Bokwa, Poznań 2007, s. 207.

³⁵ „Kto chce przyjmować Chrystusa w Komunii eucharystycznej, musi być w stanie łaski. Jeśli ktoś ma świadomość, że popełnił grzech śmiertelny, nie powinien przystępować do Eucharystii bez otrzymania uprzednio rozgrzeszenia w sakramencie pokuty” (KKK, 1415).

³⁶ Zob. KKK, 1457; KPK, 916.

Istnieją więc dwa warunki, które łącznie będą wskazywać, że spowiedź nie obowiązuje tego, kto ma na sumieniu grzech ciężki, a mianowicie: brak spowiednika i jednocześnie konieczność przyjęcia Komunii św. Co do spowiednika rozumie się tu brak kapłana mogącego spowiadać. A więc nie usprawiedliwia tu brak własnego spowiednika lub takiego, u którego łatwiej można byłoby się wypowiedzieć. Obowiązek spowiedzi pozostaje, jeśli można to uczynić bez ciężkiej przeszkody istniejącej poza samą spowiedzią. I tak, w przeszłości mówiło się o dystansie dwóch godzin drogi do spowiednika zwracano też uwagę na przeszkody w stosunku do penitenta, takie jak okoliczności zdrowia, jego zajęć, trudności drogi czy klimatu³⁷. Dzisiaj już na takie szczegóły nie zwraca się uwagi. Kładzie się raczej nacisk na ocenę subiektywną sumienia. Analizując sytuację kapłana dostrzec można szereg wypadków (przeszkód, skrępowań) wskazujących na to, by sprawować Eucharystię w stanie grzechu bez wcześniejszej spowiedzi. Trudność powstać może, gdy przez spowiedź wyjawiliby się współnika grzechu albo penitent lub spowiednik czuli by się skrępowani, bądź lękano by się zgorszenia. Takim skrępowaniem nie do przewyżczenia może być przykład proboszcza, który uczynił grzech przeciwko szóstemu przykazaniu i mógłby się obawiać spowiedzi u swego wikariusza, młodego kapłana, aby go nie zdeprawować. Generalnie należy pamiętać, że żadna przeszkoda nie uwalnia od obowiązku spowiedzi, choćby wielki wstyd, którego nie należy mylić ze skrępowaniem.

Drugim warunkiem, który (w łączności z pierwszym) uwalnia od obowiązku poprzedniej spowiedzi, jest konieczność przyjęcia komunii św. lub odprawienia mszy św., którą kapłan musi celebrować, aby zanieść komunię św. jako wiatyk umierającemu, bądź jeżeli kapłan musi celebrować dla ludzi mszę św., bo inaczej powstałoby zgorszenie. Również gdyby człowiek świecki, który podchodzi by przyjąć Komunię św. ostatniej chwili przypomniałby sobie popełniony a niewyznany na spowiedzi grzech ciężki, nie jest obowiązany odstąpić, gdyż przez to zniesławiłby siebie samego³⁸. Warta przypomnienia jest również dawna zasada, że kapłan, jeżeli oficjalnie nie jest zobowiązany do celebrowania Mszy św. np. jako koncelebrujący, czy niewyznaczony, nie jest w sytuacji konieczności celebrowania bez spowiedzi św. Jednak jeśli by z powodu rezygnacji z odprawiania miał być zniesławiony, mógłby celebrować mszę św. bez spowiedzi, chociaż oczywiście z żalem doskonałym³⁹.

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. wyraźnie przypominał zasadę, że kapłan (czy też przyjmujący Komunię św.), jeżeli istnieje poważna racja i nie ma sposobności wypowiedzenia się, ma obowiązek wzbudzenia aktu żalu

³⁷ Zob. S. Huet, *Eucharystia, Traktat teologiczno-moralny*, Warszawa 1956, s. 70.

³⁸ Zob. KPK, 916; KKK, 1457; S. Huet, *Eucharystia. Traktat teologiczno-moralny*, Warszawa 1956, s. 70-71. Autor tenże zaznacza również, że konieczności takiej nie stanowi Komunia św. wielkanocna, gdyż może być odłożona.

³⁹ Zob. S. Huet, *dz. cyt.*, s. 70; KPK, 916.

doskonałego i powinien jak najszybciej wyświadczyć się (*quam primum confitendi*)⁴⁰. Termin *quam primum* jest zazwyczaj tłumaczony jako „jak najprędzej, możliwie zaraz”⁴¹. Oznacza to, że należy wyświadczyć się jak najszybciej i nie dowolnie, ale *obligatione* – obowiązkowo⁴².

Trwanie w stanie łaski uświęcającej jest zadaniem dla każdego ochrzczonego człowieka, który pragnie, by Jezus Chrystus żył w nim i przez niego. Do tego wzywa nas wszystkich św. Piotr, pierwszy wśród apostołów, który w swoim liście pisze: „Wzrastajcie zaś w łasce...” (2 P 3, 18a). W sposób szczególny wezwany do tego jest każdy kapłan, który ma być „drugim Chrystusem” (*alter Christi*). Praktyka pokazuje, że w historii Kościoła było wielu kapłanów bardzo świętych, ale niestety również wielu nie-świętych. Nadzieją dla nas, ludzi wiary, jest fakt, że Głową Kościoła jest Chrystus, który go uświęca i działa w nim poprzez, a nawet pomimo grzeszności kapłanów. Kapłan, kiedy mówi podczas Mszy św.: „To jest ciało moje, które za was będzie wydane”, wypowiada te słowa *in persona Christi* (zamiast Chrystusa), albo lepiej sam Chrystus mówi je przez niego. Jezus Chrystus chce się objawić w całej osobie, dlatego słowa: „To jest ciało moje, które za was będzie wydane”, muszą się stać dla kapłana jego osobistymi słowami. Za tym kryje się głębszy sens. W słowach: „To jest ciało moje”, kapłan mówi niejako: „to jest moja osoba, moje życie, które – jako kapłan i pasterz – z Chrystusem i w Chrystusie wydaję za was, za gminę”⁴³.

5. Zakończenie

Przez sakrament święceń kapłani upodabniają się do Chrystusa Kapłana, by uświęcać Kościół. Tak jak wszyscy chrześcijanie, duchowni w momencie chrztu otrzymali wielki dar powołania i łaski, aby nawet w słabości ludzkiej (por. 2 Kor 12, 9) dążyć do doskonałości według zachęty Jezusa: „Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski” (Mt 5, 48). Funkcja kapłana istniejąca w Kościele bardzo ściśle wiąże się z Eucharystią, dzięki której Kościół żyje. Jednocześnie należy pamiętać, iż nie ma Eucharystii bez kapłana. Ta zależność ze swej natury powinna mobilizować wszystkich księży do jeszcze skuteczniejszego dążenia do doskonałości na wzór Jezusa Chrystusa, którego reprezentują. Wtedy dopiero będą mogli nieść pomoc wszystkim, którzy potrzebują uleczenia Tego, który stał się dla nas Najwyższym Kapłanem.

⁴⁰ Zob. KPK, 916.

⁴¹ Zob. A. Jougan, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, wyd. III, Poznań 1958, s. 562. Według niektórych był to termin rozumiany w prawie jako okres trzydniowy do którego jest obowiązany kapłan nawet w tym wypadku, gdyby nie celebrował Mszy św. Zob. S. Huet, *dz. cyt.*, s. 70.

⁴² Zob. KPK, 916 (wersja łacińska i polska); A. Jougan, *dz. cyt.*, s. 455.

⁴³ G. Greshake, *Być Kapłanem*, tłum. K. Wójtowicz, Wrocław 1983, s. 137.

Literatura

- Benedykt XVI, *Adhortacja o Eucharystii, źródle i szczyt życia i misji Kościoła „Sacramentum caritatis”*, Kraków 2007.
- Breviarum fidei*, red. Bokwa I., Poznań 2007.
- Drews K., *Posługa biskupa we współczesnym Kościele*, „Studia Gdańskie” 25 (2009), s. 35–49.
- Drugi Polski Synod Plenarny (1991–1999), Poznań 2001.
- Dziura R., *Kapłaństwo*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 8, *Język – Kino*, red. B. Migut, Lublin 2000, k. 713.
- Greshake G., *Być Kapłanem*, tłum. K. Wójtowicz, Wrocław 1983.
- Huet S., *Eucharystia. Traktat teologiczno-moralny*, Warszawa 1956.
- Jan Paweł II, *Adhortacja Apostolska o formacji kapłanów we współczesnym świecie „Pastores dabo vobis”*, Wrocław 1995.
- Jan Paweł II, *Encyklika o Eucharystii w życiu Kościoła „Ecclesia de Eucharistia”*, Kraków 2003.
- Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św. połączonej z udzieleniem święceń kapłańskich*, Lublin 9.06.1987, w: *Jan Paweł II. Pielgrzymki do Ojczyzny. Przemówienia homilie*, Kraków 2005.
- Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek „Przypatrzmy się, bracia, powołaniu naszemu” (17.03.1996)*, w: *Listy Ojca Świętego Jana Pawła II do wszystkich kapłanów Kościoła na Wielki Czwartek (1979–1998)*, Kraków 1999.
- Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek „Tajemnica i kult Eucharystii” (24.02.1980)*, w: *Listy Ojca Świętego Jana Pawła II do wszystkich kapłanów Kościoła na Wielki Czwartek (1979–1998)*, Kraków 1999.
- Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek „Tożsamość kapłana” (10.03.1991)*, w: *Listy Ojca Świętego Jana Pawła II do wszystkich kapłanów Kościoła na Wielki Czwartek (1979–1998)*, Kraków 1999.
- Jan Paweł II, *Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”*, Wrocław 31.05.1997, w: *Jan Paweł II. Pielgrzymki do Ojczyzny. Przemówienia homilie*, Kraków 2005, s. 885
- Jougan A., *Słownik kościelny łacińsko-polski*, wyd. III, Poznań 1958.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994.
- Kodeks Prawa Kanonicznego*, Poznań 1984.
- Kongregacja ds. Duchowieństwa, *List z okazji Światowego Dnia Modlitwy o Uświęcenie Kapłanów, Kapłan żyjący Słowem Bożym powszechnym świadkiem miłości Chrystusa*, Tarnów 2007.
- Lewandowski J., *Eucharystia Sakrament osoby i wspólnoty*, Warszawa 1988.
- Mszal Rzymski dla diecezji polskich*, wyd. II poszerzone, Poznań 2010.
- Nagy S., *Prezbiter*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej* red. M. Rusecki, Kraków 2002, s. 970.
- Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego*, w: *Mszal Rzymski dla diecezji polskich*, wyd. II poszerzone, Poznań 2010.
- Pontyfikał Rzymski, Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów*, wyd. II wzorcowe, Katowice 1999.
- Schiffman L. H., *Kapłani*, w: *Encyklopedia Biblijna*, red. P. J. Achtemeier, Warszawa 1999, s. 508.

- Sobór Trydencki, *Dekret o sakramencie Eucharystii, 11 października 1551, rozdz. VII, Przygotowanie potrzebne do godnego przyjmowania świętej Eucharystii*, w: *Breviarum fidei*, red. I. Bokwa, Poznań 2007, s. 207.
- Sobór Trydencki, *Dekret o sakramentach, 3 marca 1547, Kanony o sakramentach w ogólności, kan. 12*, w: *Breviarum fidei*, red. I. Bokwa, Poznań 2007, s. 207.
- Sobór Watykański II, *Dekret o posłudze i życiu kapłanów „Presbyterorum ordinis”*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Poznań 2002, s. 478–507.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Poznań 2002, s. 104–166.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja o liturgii świętej „Sacrosanctum Concilium”*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Poznań 2002, s. 48–78.
- Zakrzewska M., *Choroba – zło dotykające człowieka*, w: *Biblia a medycyna*, red. B. Pawlaczyk, Poznań 2007, s. 20–24.
- Zuberbier A., *Kapłaństwo posługi*, w: *Słownik teologiczny*, red. A. Zuberbier, Katowice 1998, s. 228.

The Priest as Servant of the Eucharist, and His Spiritual Indispositon

Summary

Reflecting the above subject it is necessary to begin with the definition of priesthood. Therefore, starting with priesthood in pagan religions, and above all priesthood of the Old Covenant the New Covenant priesthood was shown. It shows, therefore, priesthood that comes from Jesus Christ, who called the Apostles to preach the Gospel, and become priests of those who believe in Him. Jesus Christ in his divine plan wanted the mission of the Apostles to be passed and last until the end of the world, which is why the apostles, and then the bishops, and priests in the Church have a specific task. In the name of Jesus Christ they are to preach His Gospel, the Eucharist is to repeat what Jesus did at the Last Supper, to forgive sins, and to watch over the flock entrusted in their care, the deacons are to do some of these functions and to assist them. According to tradition it is the priest who can preside over the Eucharist and so sacramental validity is significant. Christ established the Sacrament of Eucharist on the eve of His Passion and commanded the Apostles, to pass it from generation to generation: „Do this in memory of me”. The teaching of the Second Vatican Council was also pointed out in the above article. The vocation to sanctify others, is very closely related to the personal holiness of every priest, to which each of them has the duty to strive for. The priest has very specific reasons to acquire excellence, because he was consecrated in a new way to God through the sacrament of priesthood. He becomes a living instrument of Christ – Priest and acts in the name and person of Christ (*in persona Christi*). The priest should remember that the faithful have a specific right for the priest to find in him the man of God who knows God, and therefore must learn to grow in the spiritual life based on friendship with Jesus Christ. Unfortunately, in

practice, the priests as men are subject to the temptation. Therefore, the question was raised about the priest who was supposed to say the Holy Mass, but is in mortal sin, what should he do? It shows also that there are two co-existing conditions indicating at the given moment that the confession does not apply to the priest with the mortal sin on his conscience, namely: lack of a confessor and at the same time the necessity to celebrate the Mass.

Key words: apostle, Bishop, Church, deacon, Eucharist, Jesus Christ, ministry, presbyter, sacrament, sin